

ПОЛ, РОД И ЕЗИК

Доц. д-р Ивета Ташева

*Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
Болница „Софиямед“*

Резюме. Статията се занимава с въпроса дали има, или не женски език, как можем да го дефинираме и до каква степен той е резултат от пол или полови различия. Разгледани са някои специфични имена и теории, като тяхното функциониране е приложено и към езика на медицината.

Ключови думи: език; пол; род; женско писане; различие

Десетилетия наред един от въпросите, с които се занимава съвременният теоретичен феминизъм, е дали езикът е доминиран от мъжката гледна точка, или не и кога можем да говорим за женски език. Тук ще спестим големия дебат, който засяга художествената литература и е особено активен през втората половина на миналия век, макар че ще се придържаме по-скоро към тезата, очертана още от Вирджиния Улф, че за доброто писане (респективно говорене) няма значение дали авторът е мъж, или жена (теза, която ще мотивираме по-нататък).

Ако се позовем на Теръл Карвър¹, бихме могли да определим няколко типа теории за пола, които ще имаме предвид, говорейки за езика и за това деление на „мъжки“ и „женски“ език. Първата е поведенческата, която изхожда от това, което традиционно считаме за стандартно мъжко и женско поведение. Ясно е, че подобно твърдение може да бъде оспорвано, но дори да звучи относително старомодно, ще приемем, че поведението на мъжа е по-скоро насочено навън, към обществото, реализацията, а това на жените – навътре, към ролята на майка, съпруга, домакиня. Поне така е в един дълъг период от развитието на обществото и в този смисъл много от вижданията за езика, които ще представим, изхождат от това схващане.

Днес, когато светът е коренно променен, когато не просто новите технологии, но изкуственият интелект започва да белязва съществуването, когато и феминизмът е дал своя принос, в много отношения можем да говорим за смесване на ролите. Вече почти не са останали мъжки професии, дори имаме много сфери, в които говорим за феминизация – медицината също започва да клони към своеобразна феминизация.

Живеем в свят, в който често пъти майките не прекъсват работа, а бащите са тези, които излизат в отпуск по бащинство. Много жени също така поставят социалната си реализация над всичко и често пъти жертват и майчинството в името на професията. Няма как, при тези променени или смесени роли, да няма тенденция и към заличаване на традиционните разлики в мъжкото и женското говорене, които изследователи като Робин Лакоф² са приемали за даденост, и да не отчитаме едно унифициране на езика.

Вторият тип теории за пола са властовите. Тук отново можем да кажем, че патриархатът до голяма степен е преодолян в Западния свят, което води до ситуации, в които жените често пъти са на властови позиции и опозицията властимащ и подчинен се променя, като отново се обръщат ролите и съотношенията. Ако до 80-те години на миналия век в държави като Канада жените имат проблем с това да следват инженерни специалности например, днес в много страни по света те са включително на позиция премиери на своите държави. За промяната на властовите отношения много допринесе и квотната политика, която гарантира участието на жените в управлението било на институции, било на ниво държави.

Ето малко статистика в тази посока в зоната на медицината.

Ако опитаме да реконструираме някаква история на медицината, няма как да не отбележим, че в нея мястото на жените е било по-скоро по линия на изключенията. Иначе казано, това е история, в която посочваме, че все пак на фона на мъжкото присъствие е имало и жени. Те са практикували медицина още от древността, преди професионализирането на съвременната медицина, и се свързват със сфери като билколечение, алтернативна медицина или акушерство, доказвайки се като лечителки. Една от най-ранните известни жени в медицината според историческите данни е Метродора. Тя е от египетски произход и е живяла около VII в. пр. Хр. в Гърция. Освен че е била опитен гинеколог, акушерка и своеобразен иновативен хирург, Метродора е написала и няколко книги: „За матката, корема и бъбреците“ и „За болестите и лечението на жените“, в които обяснява особеностите на болестите, от които обикновено страдат жените. Друга нейна влиятелна съвременничка в Древна Гърция е Аспазия (IV в. сл. Хр.). Твърди се, че Метродора и Аспазия се издигат в медицинските среди, като извършват новаторски операции, като например операции на матката, разширени вени, както и различен тип козметични операции. Ако продължим още малко със статистиката, Мерит Птах е известна като първата жена лекар, която е била главен лекар на кралския двор през 2700 г. пр. Хр. по време на египетската династия.

Разбира се, много от жените в медицината в древния свят са останали извън официалната статистика и документи. Съществуват данни и за няколко жени, които са практикували медицина, като са се представяли за мъже. Една такава история е свързана с името на Агнодика, която е практикувала меди-

цина, маскирана като мъж, но по-късно била разкрита и съдена. Пациентките ѝ протестирали срещу процеса и тя е оправдана. След процеса бил отменен и законът, който забранявал на жените да практикуват медицина в Древна Гърция.

В началото на XII в. в Германия известната Хилдегард от Бинген, монахиня и лечителка, наред с теологични трудове написва книгите „*Phisica*“ и „*Causae et curae*“ („Причини и лечение“), които показват, че тя изпреварва времето си с векове. Несъмнено повлияна от манастирската и народната медицина, както и от възгледите на Гален, Хилдегард предлага практични и полезни съвети, които карат някои съвременни изследователи да кажат, че тя практикува своеобразна „екологична“ медицина. Салерно в Италия също се оказва оживен център за изучаване на медицина. Тротула от Салерно през XI или XII в. е известна като първата жена, която днес бихме определили като преподавател по медицина. Тротула написва и една изключително важна книга, наречена „За лечението на жените“, която се приема добре и се разпространява широко в цяла Европа. Друго важно име е на Доротей Бука. През 1390 г. тя наследява баща си като професор по медицина в Болонския университет и заема този почетен пост през следващите 40 години.

Така постепенно започва период, в който медицинската практика се професионализира и се създават многобройни институции за медицинско обучение. В резултат на това жените постигат значителен напредък в различни медицински професии, най-вече в акушерството. Една от тези жени със забележителна кариера е Марта Балард. Тя е опитна американска акушерка, която води дневник със записите на 816 раждания, случили се в периода 1785 – 1812 г. Не е за подминаване и името на Елизабет Блекуел. През 1849 г. тя завършва Медицинския колеж в Женева и става първата жена лекар в Америка, което – ясно е – не е било лесно постижение. Присъствието ѝ в изцяло мъжкия медицински колеж не е било прието добре. Няколко години след дипломирането си Блекуел основава амбулатория в Ню Йорк, за да лекува бедни жени и деца.

През XIX в. са положени основите на няколко женски медицински колежа, като *New England Female Medical College*, Бостън (1848 г.) и *Woman's Medical College of Pennsylvania* (1850 г.). През 1868 г. Елизабет Блекуел създава споменатия свой медицински колеж (*Women's Medical College of the New York infirmary*). Британката София Джекс-Блейк пък води кампания за приемането на жени в медицинските колежи във Великобритания. За първи път там през 1869 г. тя и още седем жени започват своето медицинско обучение в Единбургския университет. След протести обаче дипломите им са отнети. Те продължават обучението си в други европейски университети. Въпреки това София Джекс-Блейк успява да създаде Лондонското училище по медицина за жени, а през 1886 г. създава и Единбургското училище по медицина за жени.

На този фон, ако погледнем статистиката³ в новия век, в САЩ през 2003 г.

50 % от всички кандидати за обучение в медицинските университети са били жени, като този брой се е удвоил от 70-те години на миналия век. През 2007 г. 48,3 % от всички завършили медицински училища са жени. През следващите години кандидатите и завършилите жени дори стават повече от мъжете. Това, което все още е различно обаче и процентно е в полза на мъжете, са специализациите. Въпреки че повече жени завършват медицински училища, броят на жените специализанти по медицина е по-малък от този на мъжете. През 2018 г. 54,4 % от специализантите са били мъже, а 45,6 % са били жени. По-малък брой жени съставляват и преподавателския състав в университетите там. През 2018 г. само 41,4 % от преподавателите в медицинските училища са жени срещу 58,6 % мъже. Въпреки увеличаването на броя на жените ръководители на катедри, те все още съставляват само 18%. Ако отнесем тази статистика и към България, тя няма да е по-различна. Въпреки огромния брой момичета, завършващи медицина, ръководните позиции и в болниците, и в медицинските университети са с превес за мъжете.

И все пак, както се подчерта, властовият модел се трансформира, жените често са в позицията на лидери, което променя, от една страна, техния език, а от друга – променя и отношението към тях. Крайният резултат отново е унифициране на езика без полови окраски.

Третият тип теории за пола, които Теръл Карвър определя, са перформативните, които по-малко залагат на биологичните разлики, а се концентрират около категорията род и идеята за неговата социокултурна конструираност. И разбира се, тук езикът също играе ключова роля. Според тези теории „мъж“ и „жена“ са понятия конструи, като е важно да се отчита ролята в обществото, положението, властовата позиция, а не да се мисли есенциалистски и да се предпоставят някакви различия „по природа“ по отношение на мъжкия и женския език. Изобщо, през 90-те години на XX в. настъпват сеизмични промени в академичните разбирания за пола. Както Дебора Камерън⁴ подчертава, полът се оказва изключително сложно и многопластово явление – нестабилно, оспорвано, тясно свързано с други социални разделения.

Статията на Кендис Уест и Дон Цимерман “Doing Gender” (1987 г.)⁵ е най-цитираната статия, публикувана някога в списание „Род и общество“ и се нарежда сред водещите публикации в областта на социологията и изследванията на жените. Тя оспорва широко разпространените възгледи за пола като роля или атрибут на индивидите или като отражение на естествените различия, коренящи се в биологията, като акцентът, който Уест и Цимерман поставят, е върху половите различия като осъществяващи се в хода на рутинните социални взаимодействия.

И така, днес момичетата и момчетата учат заедно, преподават им едни и същи учители, четат едни и същи книги, използват едни и същи речници, но въпреки това, казват изследователите, те говорят различно. Най-често тези

различия се обясняват със социокултурния контекст, който вмениява различни роли на мъжете и жените и е зависим от различната социална структура. С други думи, тези различия не са полово, а са родово обусловени. И ако се сменят ролите и жените са на властова позиция, те могат да заговорят като мъже.

Ето някои конкретики. Псувните в мъжката реч например минават за нормални, докато при жените са знак за лошо, арогантно, а понякога и непристойно поведение. Тоест „вербалната агресивност“ като псуването, както и викането и ругатните са по-скоро знак за сила или недружелюбно поведение и ако се практикуват от жените, се възприемат като сигнал за нарушения нормален разговор. Колкото до мъжете, за тях подобни изразни средства са по-скоро в графата на неизбежното и необходимото и се разглеждат като предпазващи разговорите от скуката и рутината. Накратко, реинтерпретациите на езика, диференциран според пола, попадат в една от двете посоки, които отразяват противоположни възгледи за жените и мъжете в обществото.

Феминистката критика също проблематизира нормите относно употребата на ругатни и свързаността им с пола. Тя отбелязва, че от жените традиционно се очаква да се въздържат от употребата на нецензурни изрази и да изпитват срам от употребата им. Но някои феминистки призовават жените да използват свободно нецензурните думи като форма на протест, а и като знак за равенство в езика. Изследователят на „лошия“ език Джефри Хюз⁶ отбелязва, че въпреки че жените не са създали специфичен речник на обидите, те несъмнено са започнали да използват по-свободно „лош“ език на обществени места. А изводът е, че за някои жени това би могло да бъде ценна форма на овластяване.

Подходът на доминацията разглежда езиковите различия като отражение на традиционните социални роли, а именно – доминирането на мъжете и подчинението на жените. В този смисъл той, както и постигнатите чрез него различия, се фокусират върху речта като резултат от две субкултури. Твърди се, че жените произхождат от социален свят, в който водещи са солидарността и интимността, докато мъжете са по-йерархични и с независим начин на мислене. Следователно противоположните комуникативни стилове са породени от тези две субкултури.

Както вече се загатна, темата за връзките между езика и пола е широко изучена, особено в контекста на феминистичните разработки. В това изследване обаче ще се придържаме по-скоро към постфеминистичните нагласи, тоест ще приемем, че някои постулати по отношение на езика на мъжете и този на жените вече са утвърдени и узаконени. Ще приемем също така, че не се поставя под съмнение необходимостта да се мислят изследванията върху езика и пола в контекста на изучаването на различията и приликите между половете, различията и доминацията, универсалното и специфичното. Много учени като Камерън и Коутс⁷, Холмс⁸, Фрийд⁹ се занимават с въпроса за половите вариации в езика, налага се и разбирането за разнообразието от възможнос-

ти за изразяване на пола чрез езика в различните култури (например Кийнан Окс¹⁰, Шързър¹¹). Част от важните текстове в сферата на тази проблематика е и есето на Екърт и Макконъл-Джинет „Мисли практично и гледай локално: Езикът и полът като общностна практика“¹², което изследва взаимодействието между пола и езика и обсъжда как различието (като компонент на половите идентичности) и властта (особено мъжкото господство като компонент на отношенията между половете) се подхранват взаимно, за да създадат конкретната сложност на езика, използван от реалните мъже и жени, участващи в социалната практика. Изобщо, полът се разглежда като определящ фактор за специфичната ориентация към езикови вариации и промени, срещани в практиката, като се дават примери за мъжката власт в езика и подчинението на жените на лично и институционално ниво.

Важно е да се има предвид, че и споменатото есе, и последвалите, повлияли се от него изследвания приемат, че в някои случаи може да разглеждаме отделни полови различия като вродени, но много често категориите „мъж“ и „жена“ и съответно мъжкото и женското говорене, както вече подчертахме, са плод на социални роли, на избори, на конструиране. Обикновено идеологията и господстващите системи от вярвания са в основата на социалните роли и те налагат на говорещите определени предположения за полови роли и поведение. В този смисъл може да се обобщи, че това, с което съвременните изследвания, подчинени на тази проблематика, се занимават, се концентрира около питанията дали съществува диференциация между половете в езиковата употреба, каква е причината за тази диференциация, какви форми приема тя в чисто лингвистичен план и какви ефекти има в обществото, като цяло.

В своята „Gendering Talk“ („Джендъризиране на разговора“) Робърт Хопър¹³ отбелязва, че някои изказвания изглеждат по-полово маркирани от други и че изобщо темата за пола често присъства в изследванията по отношение на говоренето и на езика. И обикновено това се случва, когато добавим „жена“ към даден персонаж, към дадена професия (жена лекар) и пр. И това полово маркирано говорене свързваме най-вече с многобройните социални усещания за различията между половете, сексуалността и стереотипите. Изобщо, приема се, че жените и мъжете общуват по различен начин – говорят на различни езици, и оттам идват и разминаванията в разбирането помежду им и в евентуалните им различни комуникативни умения.

И все пак, съвременните изследвания доста се отдалечават от наблягането на физическите различия между половете и евентуално отразяването им в езиковите употреби, просто защото живеем в едно много променено общество, както вече беше споменато. Съвременното общество, което класифицираме като постмодерно или следпостмодерно, което е силно технологизирано, в което завоеванията на феминизма са факт, все по-малко зависи от физическите различия между половете. Затова и както изтъква Кийнан Окс¹⁴, на прак-

тика все по-малко характеристики на езика пряко и изключително индексират пола, макар и задача на лингвистите все пак да си остава да разберат как работи това сложно индексиране и какво означава то. С други думи, съвременните изследвания все повече констатираат, че пропастта между говоренето на мъжете и на жените не е нито толкова дълбока, нито толкова неизбежна; и че много често едните говорят като другите и обратно. А също така се наблюдават много случаи на едно неутрално говорене, за което не можем да кажем, че е полово маркирано. Иначе казано, все по-трудно е да отсечем, изречено със заглавието на Джон Грей, че „мъжете са от Марс, жените – от Венера“.

Неслучайно тезата, която и аз защитавам, е, че мъжете и жените повече си приличат, отколкото се различават и че – както подчертава споменатият Робърт Хопър – нашият опит да формулираме различия, е по-скоро плод на културна конструкция, или както се изразява той – „трик на ухото“. Защото, по думите му, напоследък все по-трудно се откриват съществени различия в речта на мъжете и на жените. Оказва се, че те всъщност не говорят толкова различно едни от друг, по-скоро ние слушаме жените по различен начин, отколкото слушаме мъжете. А и понякога говорим различно с жена, сравнено с мъж. И не на последно място, говорим различно за мъжете, отколкото за жените, привнасяйки във всичко това половото различие. Следователно различията в мъжкото и женското говорене могат да се отнесат и към идеята, че говоренето им влиза в графата употреби на митове.

Тези от учените, които все пак залагат на идеята, че имаме специфичен женски език в различните сфери и области – литература, журналистика, медицина, приемат, че женският език маркира идеята за подчиненост, недостатъчност и като цяло – отразява потиснатото положение на жените спрямо мъжете. За цитираните вече Екърт и Макконъл-Джинет той произтича от разликата в моделите на социализация на жените и мъжете.

Стана дума, че феминизмът допринася много за изместването на фокуса в изследванията, които се занимават с връзката между езика и пола. Този тип текстове, особено в периода на 70-те и 80-те години на ХХ век, се опитват да възвърнат мястото на жените като различни, но равноправни участници в езиковия живот, като се стремят да докажат, че жените имат превъзходство в някои езикови области – например във воденето на разговор.

Малко по-различно обаче стои изследването на една от пионерките по темата Робин Лакоф¹⁵. Тя, позовавайки се на ограниченостите на женския език, заявява, че жените могат да бъдат мислени като „комуникативни инвалиди“. Като интересното е, че двата пола взаимно отричат езика на противоположния, характеризирайки го като дребнав (женските теми) или скучен (мъжките). Лакоф всъщност е една от първите, която още през 1973 г. с „Езикът и мястото на жената“, както и с последвалата я книга със същото заглавие, предлага едно от сериозните академични изследвания по отношение на начините, по

които езикът се свързва с проблематиката за пола. Тезите ѝ оказват значително влияние за превръщането на езика и пола в значима област на изследване, доколкото още в статията си Лакоф отбелязва, че „езиковата дискриминация“ е част от начина, по който на жените се отказва достъп до властта. Тя твърди също, че жените използват специфичен стил на речта, „женски език“, който включва езикови характеристики, демонстриращи и затвърждаващи идеята за по-ниското им положение в обществото. За нея мъжкият език е по-уверен, зрял и мъжете не се страхуват да говорят направо, открито, както между другото се случва и с овластените жени. Последните също практикуват това по-институционално, мъжко говорене и се отдалечават от по-мекия и емоционален женски език. Започват да задават по-малко въпроси и прибъгват до повече констатации, а точно задаването на въпроси е най-добрият пример за онагледяване на несигурността и съмненията, които белязват традиционния език на жените.

В тази посока езикът се изследва като инструмент на потисничество и като възможно средство за освобождение. Неслучайно той се превръща в значим проблем за международното феминистко движение от периода. Положени са усилия да се изследва половата природа на езика, провеждат се кампании за промяна на общоприетото разбиране за него и в крайна сметка, са разработени ръководства за стил и употреба, които имат за цел да трансформират езика както на институционално, така и на личностно ниво.

Други важни изследвания в тази посока, които акцентират и върху сексизма в езика и желанието да се избягват стереотипите, както и върху отъждествяването на човешкото с мъжкото, са книгата на Кейси Милър и Кейт Суифт „Думи и жени“ (1976)¹⁶ и техният „Наръчник за несексистко писане“ (Handbook of Non-Sexist Writing)¹⁷. През 1978 г. списание *Signs* публикува обзорното есе „Перспективи за езика и комуникацията“ на три от пионерките на феминистките изследвания на езика в САЩ: Креймър К., Торн, Б. и Хенли¹⁸, които също потвърждават този интерес и тези посоки в мисленето. Жените биват сочени като по-добри събеседнички, тъй като слушат по-внимателно, изпитват по-автентичен интерес и съответно извличат повече информация от другия, и като цяло – повишават нивото на разговора за всички участници. Именно подобни твърдения ще бъдат привнесени към изследването на говоренето в медицината и ще се приписват на жените лекари.

През 1979 г. *Аделейд Хаас*¹⁹ – професор по комуникация в SUNY New Paltz, прави задълбочен преглед на литературата за езиковите различия между половете, публикувана след времето на Йесперсен. Тя обобщава, че преобладаващо изследователите твърдят, че речта на жените съдържа повече евфемизми, учтиви форми, извинения, емоционални маркери, недовършени изречения. И потвърждава, че обикновено се казва, че жените говорят повече за дома и семейството и че са по-емоционални и положително оценяващи. Също така

речта им е стереотипизирана като по-несигурна и даваща подкрепа. Всичко това обаче може да ни доведе и до извода, че жените всъщност са по-гъвкави и по-драстично променят езика си, както и че владеят повече регистри на говорене.

Ако се опитаме да изведем някаква заключителна констатация, ще кажем, че като цяло, в повечето изследвания женският език се определя стилово и тематично. Приема се, че мъжете говорят за спорт, политика, бизнес, визират повече абстрактни теми, които са далеч от контекста на ситуацията, докато според повечето изследователи, включително Робин Лакоф, жените говорят повече за психологическите си състояния и чувствата си, за лични преживявания и взаимоотношения, както и за неща, които са се случили непосредствено.

БЕЛЕЖКИ

1. CARVER, T., 1996. *Gender Is Not a Synonym for Women (Gender and Political Theory: New Contexts)*, Lynne Rienner Publishers.
2. LAKOFF, R., 1973. *Language and Woman's Place – Language in Society*, vol. 2, no. 1, pp. 45 – 80
3. LINDEMANN, H., „The Woman Question in Medicine: An Update“ – *The Hastings Center Report*, May-June 2012, vol. 42, no. 3, pp. 38 – 45, както и *Do we still need to tackle discrimination against women in medicine?* Author(s): *Abi Rimmer Source: BMJ: British Medical Journal*, 10 Apr 2017 – 16 Apr 2017, vol. 357; *Nation's physician workforce evolves: more women, a bit older, and toward different specialties* – <https://www.aamc.org/news/nation-s-physician-workforce-evolves-more-women-bit-older-and-toward-different-specialties>.
4. CAMERON, D., 1996. *The language – gender interface: challenging co-optation*, pp. 31 – 53 in *Bergvall, Victoria, Bing, Janet and Freed, Alice (eds) Rethinking Language and Gender Research: Theory and Practice*, Longman, London.
5. NANCY C. JURIK and CYNTHIA SIEMSEN, „Doing Gender“ as canon or agenda: *A Symposium on West and Zimmerman – Gender and Society*, February 2009, vol. 23, no. 1, pp. 72 – 75.
6. HUGHES, G., 2005. *Swearing. A Social History of Foul Language, Oaths and Profanity in English*. In the series *The Language Library*. Oxford: Blackwell. 1991. Виж още – *Edwin L. Battistella, Bad Language: Are Some Words Better than Others?*, New York: Oxford University Press.
7. *Directions in Sociolinguistics – Jennifer Coates and Deborah Cameron (eds.)*, *Women in their speech communities* London and New York: Longman, 1988.
8. HOLMES, M., 2007. *What is Gender? Sociological Approaches*, University of Edinburgh, UK.
9. FREED, A. 1995. *Language and Gender*. *Annual Review of Applied Linguistics*, no. 15, pp. 3 – 22.

10. Elinor Ochs Keenan, Tina L. Bennett, 1980. Discourse across time and space, (Southern California Occasional Papers in Linguistics).
11. *The origin and diversification of language*. Edited posthumously by Joel Sherzer, Chicago: Aldine-Atherton. 1971.
12. Think Practically and Look Locally: Language and Gender as Community-Based Practice, November 2003, Annual Review of Anthropology, vol. 21, no. 1, pp. 461 – 488.
13. HOPPER, R., 2003. Gendering Talk, Michigan State University Press. Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/10.14321/jj.5501046.4>.
14. The Handbook of Language Socialization, Editors, Alessandro Duranti, Elinor Ochs, Bambi B. Schieffelin, Malden, MA: Wiley-Blackwell, 2011.
15. LAKOFF, R., 1975. Language and Woman's Place, Cambridge University Press.
16. MILLER, C., SWIFT, K., 1976. Words and Women, Anchor Press.
17. KRAMER, C., THORNE, B., & HENLEY, N. (1978). Perspectives on language and communication. *Signs*, vol. 3, no. 3, pp. 638 – 651. DOI:10.1086/493507
18. KRAMER, C., THORNE, B., & HENLEY, N. (1978). Perspectives on language and communication. *Signs*, vol. 3, no. 3, pp. 638 – 651. DOI:10.1086/493507
19. HAAS, A., 1979. Male and female spoken language differences: Stereotypes and evidence. *Psychological Bulletin*, vol. 86, no. 3, pp. 616 – 626. DOI:10.1037/0033-2909.86.3.616

ЛИТЕРАТУРА

- CAMERON, D., 1996. The language–gender interface: challenging co-optation. In: Bergvall, Victoria, Bing, Janet and Freed, Alice (eds). *Rethinking Language and Gender Research: Theory and Practice*. London: Longman, pp. 31 – 53.
- CAMERON, D., 2003. Gender and language ideologies. In: Holmes, Janet and Meyerhoff, Miriam (eds). *The Handbook of Language and Gender*. Oxford: Blackwell, pp. 447 – 467.
- CAMERON, D. and COATES, J., 1989. Some problems in the sociolinguistic explanation of sex differences. In: COATES, JENNIFER and CAMERON, DEBORAH (eds). *Women in their Speech Communities*. London: Longman, pp. 13 – 26.
- CAMPBELL, K. and JERRY, C., 1988. Woman and speaker: a conflict in roles. In: BREHM, S.S. (ed.) *Seeing Female: Social Roles and Personal Lives*. Greenwood Press, New York.
- CARVER, TERRELL, 1996. *Gender Is Not a Synonym for Women (Gender and Political Theory: New Contexts)*. Lynne Rienner Publishers.

- COATES, J., 1998. *Language and Gender: A Reader*. Oxford: Blackwell.
- COATES, J., 1996. *Women Talk: Conversation Between Women Friends*. Oxford: Blackwell.
- COATES, J., 1997. One-at-a-time: the organisation of men's talk. In: JOHNSON, SALLY and MEINHOF, ULRIKE, H. (eds), *Language and Masculinity*. Oxford: Blackwell, pp. 107 – 29.
- COATES, J., 2004. *Women, Men, and Language: A Sociolinguistic Account of Gender Differences in Language*. Retrieved from <http://www.books.google.co.id>
- COATES, J. AND CAMERON, D. (eds), 1989. *Women in their Speech Communities*. London: Longman.
- FREED, A. (1995). Language and Gender. *Annual Review of Applied Linguistics*, no. 15, pp. 3 – 22. *Gender Articulated Language and the Socially Constructed Self* (1995), Edited By Kira Hall, Mary Bucholtz, Routledge.
- GLASER, B., & STRAUSS, A., 1967. *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Mill Valley, CA: Sociology Press.
- HAAS, A., 1979. Male and female spoken language differences: Stereotypes and evidence. *Psychological Bulletin*, vol. 86, no. 3, pp. 616 – 626. DOI: 10.1037/0033-2909.86.3.616
- Holmes, J., 2013. *An Introduction to Sociolinguistics*. Fourth Edition. New York: Routledge.
- Holmes, M., 2007. *What is Gender? Sociological Approaches*. University of Edinburgh, UK.
- HOPPER, R., 2003. *Gendering Talk* Michigan State University Press. Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/10.14321/jj.5501046.4>
- LAKOFF, R., 1973. Language and Woman's Place. *Language in Society*, vol. 2, no. 1 (Apr., 1973), pp. 45 – 80.
- LAKOFF, R., 1975. *Language and Woman's Place*. Harper & Row, New York.
- LAKOFF, R., 1975. *Language and woman's place*. New York: Harper & Row.
- OCHS KEENAN, ELINOR, TINA L. BENNETT, 1980. *Discourse across time and space*. Southern California Occasional Papers in Linguistics.
- TALBOT, M. 1998. *Language and Gender: An Introduction*. Cambridge: Polity Press.

GENDER, GRAMMATICAL GENDER, LANGUAGE

Abstract. The article deals with the question of whether or not there is a feminine language, how we can define it and to what extent it is the result of gender or gender differences. Some specific names and theories are considered, and their functioning is also applied to the language of medicine.

Keywords: language; gender; women's writing; difference

✉ **Dr. Iveta Tasheva, Assoc. Prof.**

ORCID iD: 0000-0001-5787-8859

Sofia University

Hospital Sofamed

Sofia, Bulgaria

E-mail: igtasheva@uni-sofia.bg